

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

σελ.

Πρόλογος	5
Εισαγωγή	7

ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΑ Α΄ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ

*(Η προετοιμασία των ανθρώπων
για τον καινούργιο κόσμο του Θεού)*

ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ

1. Γνωριμία με την Αγία Γραφή	9
2. Η Αγία Γραφή έργο θείο και ανθρώπινο	11
3. Η Παλαιά Διαθήκη στη ζωή της Εκκλησίας	13
4. Ο γεωγραφικός χώρος της Παλαιάς Διαθήκης	16

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Α΄

Ο ΘΕΟΣ ΔΗΜΙΟΥΡΓΕΙ

ΑΠΟ ΑΓΑΠΗ ΤΟΝ ΚΟΣΜΟ ΚΑΙ ΤΟΝ ΑΝΘΡΩΠΟ

5. Ο Θεός δημιουργεί τον κόσμο	19
6. Ο Θεός δημιουργεί τον άνθρωπο	22
7. Η απομάκρυνση του ανθρώπου από την αγάπη του Θεού	24
8. Οι συνέπειες της παρακοής των πρωτοπλάστων	26
9. Οι συνέπειες της παρακοής στην πορεία του ανθρώπινου γένους	28
10. Επαναληπτικό των Δ.Ε. 5 - 9	30
11. Ο Θεός καλεί τον άνθρωπο και προετοιμάζει τη σωτηρία του ...	33

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Β΄

Ο ΘΕΟΣ ΠΡΟΕΤΟΙΜΑΖΕΙ ΤΗ ΣΩΤΗΡΙΑ ΤΟΥ ΚΟΣΜΟΥ

12. Ο Θεός φανερώνεται και δίνει στο λαό ηγέτη	35
13. Ο Θεός ελευθερώνει και σώζει	37
14. Ο Θεός ζητάει την ανταπόκριση των ανθρώπων	39
15. Ο Θεός εκπληρώνει τις επαγγελίες Του	41
16. Η θρησκευτική και κοινωνική οργάνωση των Ισραηλιτών μετά από τη «Διαθήκη» τους με το Θεό	43

17. Κριτές: Οι άνθρωποι του Θεού σώζουν και πάλι το λαό	45
18. Η βασιλεία του Δαβίδ και του Σολομώντα	47
19. Κρίση της θρησκευτικής και πολιτικής ηγεσίας	49
20. Επαναληπτικό των Δ.Ε. 11 - 19	51

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Γ΄

Ο ΘΕΟΣ ΜΕ ΤΟ ΠΡΟΦΗΤΙΚΟ ΚΗΡΥΓΜΑ ΣΥΝΕΧΙΖΕΙ ΤΗΝ ΠΡΟΕΤΟΙΜΑΣΙΑ ΤΩΝ ΑΝΘΡΩΠΩΝ

21. Οι Προφήτες: Οι κήρυκες του λόγου του Θεού. Ο προφήτης Ηλίας	53
22. Η κοινωνική διαφθορά. Ο προφήτης Αμώς	55
23. Το μήνυμα της αγάπης. Ο προφήτης Ωσηέ	57
24. Το όραμα της παγκόσμιας ειρήνης. Ο προφήτης Μιχαίας	59
25. Ο Ησαΐας και η κρίση της εποχής του	61
26. Οι προφητείες του Ησαΐα για το Μεσσία και την εποχή του	63
27. Η κρίση κορυφώνεται. Ο προφήτης Ιερεμίας	65
28. Τα αδιέξοδα του ισραηλιτικού λαού. Ο προφήτης Ιεζεκιήλ	68
29. Η προφητεία του Ιεζεκιήλ για την Ανάσταση	71
30. Ο Θεός κύριος της ιστορίας. Ο προφήτης Δανιήλ	73
31. Η οικουμενικότητα της αγάπης του Θεού. Ο προφήτης Ιωνάς ...	75
32. Η προετοιμασία για τον ερχομό του Μεσσία συνεχίζεται Οι μεταιχμαλωσιακοί προφήτες	77
33. Επαναληπτικό των Δ.Ε. 21 - 32	80

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Δ΄

Ο ΛΑΟΣ ΤΡΕΦΕΤΑΙ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΑ: ΤΑ ΠΟΙΗΤΙΚΑ ΚΑΙ ΔΙΔΑΚΤΙΚΑ ΒΙΒΛΙΑ ΤΗΣ Π. ΔΙΑΘΗΚΗΣ

34. Οι Ψαλμοί, το προσευχητάρι της Εκκλησίας	83
35. Ένας Ψαλμός για τη μετάνοια	86
36. Ψαλμός δοξολογίας προς το Θεό	89
37. Διδαχές για την αληθινή ζωή: Τα βιβλία των Παροιμιών και του Εκκλησιαστή	92
38. Η σοφία του λαού και των σοφών του	95
39. Ένας ποιητής μιλάει για τα παθήματα του δικαίου. Το βιβλίο του Ιώβ	97
40. Επαναληπτικό των Δ.Ε. 34 - 39	100

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ε΄
ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΕΣ ΑΝΑΚΑΤΑΤΑΞΕΙΣ
ΠΡΙΝ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΜΦΑΝΙΣΗ ΤΟΥ ΜΕΣΣΙΑ

41. Οι άξονες της ζωής της νέας κοινότητας μετά την αιχμαλωσία: Ναός, Συναγωγή και Νόμος	103
42. Το όραμα χάνεται, αλλά η ελπίδα μένει	106
43. Συνάντηση του Ιουδαϊσμού με τον Ελληνισμό	108
44. Η πολιτική και θρησκευτική κατάσταση των Ιουδαίων στην εποχή του Χριστού	110
45. Περιμένοντας το Χριστό	112
46. Επαναληπτικό των Δ.Ε. 41 - 46	114
47. Γενικό επαναληπτικό	115

ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΑ Β΄ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ
Ο ΙΗΣΟΥΣ ΧΡΙΣΤΟΣ, Ο ΚΑΙΝΟΥΡΓΙΟΣ ΚΟΣΜΟΣ ΤΟΥ ΘΕΟΥ
ΚΑΙ ΕΜΕΙΣ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ.

Ο ΚΟΣΜΟΣ ΣΤΑ ΧΡΟΝΙΑ ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ - Η ΚΑΙΝΗ ΔΙΑΘΗΚΗ

1. Ο ελληνορωμαϊκός κόσμος στα χρόνια του Χριστού	117
2. Ο ιουδαϊκός κόσμος στα χρόνια του Χριστού	120
3. Η Καινή Διαθήκη μιλάει για το Χριστό. Τα Ευαγγέλια και οι Πράξεις Αποστόλων	122
4. Η Καινή Διαθήκη μιλάει για το Χριστό: οι Επιστολές και η Αποκάλυψη του Ιωάννη	124

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Α΄
Ο ΙΗΣΟΥΣ ΧΡΙΣΤΟΣ ΕΡΧΕΤΑΙ ΚΑΙ ΕΓΚΑΙΝΙΑΖΕΙ
ΤΟΝ ΚΑΙΝΟΥΡΓΙΟ ΚΟΣΜΟ ΤΟΥ ΘΕΟΥ

5. Το αγγελικό μήνυμα στη Θεοτόκο για τη Γέννηση του Χριστού ..	127
6. Η Γέννηση του Σωτήρα του κόσμου	130
7. Χριστούγεννα, γιορτή μεγάλη	132
8. Τα παιδικά χρόνια του Ιησού: Υπαπαντή - Δωδεκάχρονος στο Ναό	134

9. Ιωάννης ο Βαπτιστής: Ο τελευταίος Προφήτης και Πρόδρομος του Χριστού	136
10. Ο Ιησούς βαπτίζεται στον Ιορδάνη: ο καινούργιος κόσμος εγκαινιάζεται	138
11. Ένα κήρυγμα του Χριστού στη Ναζαρέτ με ξεχωριστή σημασία	140
12. Ο Ιησούς και οι μαθητές Του	142
13. Ξανακοιτάζοντας τα μαθήματα 5 - 12	144

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Β΄

Ο ΧΡΙΣΤΟΣ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΕΙ ΜΕ ΤΟΥΣ ΑΝΘΡΩΠΟΥΣ ΚΑΙ ΜΕ ΤΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ ΤΟΥ ΔΕΙΧΝΕΙ ΤΗ ΒΑΣΙΛΕΙΑ ΤΟΥ ΘΕΟΥ

14. Ο Ιησούς Χριστός ως διδάσκαλος	145
15. Ο Χριστός φανερώνει την απέραντη αγάπη του Θεού: η παραβολή του σπλαχνικού Πατέρα (του «Ασώτου»)	147
16. Ο πλησίον μας κι εμείς: η παραβολή του σπλαχνικού Σαμαρείτη	149
17. Πώς κρίνονται οι άνθρωποι στη Βασιλεία του Θεού: η παραβολή της Τελικής Κρίσης	151
18. Ο Ιησούς υπερασπίζεται και εξυψώνει τις γυναίκες και τα παιδιά στον καινούργιο κόσμο του	153
19. Ο άνθρωπος του καινούργιου κόσμου απέναντι στα υλικά αγαθά: «Μή μεριμνάτε» - η παραβολή του άφρονα πλούσιου	156
20. Δύο πλούσιοι απέναντι στη Βασιλεία του Θεού: ο «ευσεβής» πλούσιος - ο Ζακχαίος	158
21. Ο Ιησούς και οι θρησκευτικές ομάδες και ηγεσίες της εποχής του	160
22. Στον καινούργιο κόσμο του Θεού οι άνθρωποι προσεύχονται: η Κυριακή Προσευχή («Πάτερ ἡμῶν»)	162
23. Ξανακοιτάζοντας τα μαθήματα 14 - 22	165

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Γ΄

Ο ΧΡΙΣΤΟΣ ΜΕ ΤΑ ΘΑΥΜΑΤΑ ΤΟΥ ΦΑΝΕΡΩΝΕΙ ΧΕΙΡΟΠΙΑΣΤΑ ΤΟΝ ΚΑΙΝΟΥΡΓΙΟ ΚΟΣΜΟ ΤΟΥ ΘΕΟΥ

24. Τα θαύματα του Χριστού, σημάδια του καινούργιου κόσμου - Η κατάπαυση της τρικυμίας	167
--	-----

25. Ο Ιησούς ελευθερώνει από τις δυνάμεις του κακού: η θεραπεία ενός δαιμονισμένου	169
26. Ο Χριστός ελευθερώνει από την ασθένεια: η θεραπεία του παράλυτου στην Καπερναούμ	171
27. Ο Ιησούς διώχνει το σκοτάδι και δίνει το αληθινό φως: η θεραπεία του εκ γενετής τυφλού	173
28. Ο Χριστός χαρίζει ξανά το δώρο της ζωής: η ανάσταση της κόρης του Ιαείρου	175
29. Ο Χριστός φανερώνει τη θεϊκή του δόξα πριν από τα Πάθη: η Μεταμόρφωση	177
30. Ξανακοιτάζοντας τα μαθήματα 24 - 29	179

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Δ΄

Η ΒΑΣΙΛΕΙΑ ΤΟΥ ΘΕΟΥ ΠΟΡΕΥΕΤΑΙ ΜΕΣΑ ΑΠΟ ΤΑ ΠΑΘΗ ΚΑΙ ΤΗΝ ΑΝΑΣΤΑΣΗ ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ

31. «'Εγώ ειμι ἡ Ἀνάστασις καὶ ἡ Ζωή» - Η ανάσταση του Λαζάρου	181
32. «Εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος...» - Ο Ιησούς εισέρχεται στα Ιεροσόλυμα και εκδιώκει τους εμπόρους από το Ναό	183
33. «Λάβετε φάγετε...» - Ο Μυστικός Δείπνος και η προδοσία	186
34. «Περίλυπός ἐστιν ἡ ψυχὴ μου ἕως θανάτου» - Η αγωνία στη Γεθσημανή και η σύλληψη	188
35. «'Ενοχος θανάτου ἐστί» - Οι θρησκευτικοί ηγέτες καταδικάζουν τον Ιησού	190
36. «ἼΑρον ἄρον, σταύρωσον αὐτόν!» - Ο Πιλάτος καταδικάζει τον Ιησού σε σταύρωση	192
37. «Τετέλεσται» - Η Σταύρωση και η Ταφή του Ιησού	194
38. «Προσκυνοῦμέν σου τὰ Πάθη, Χριστέ» (Ξανακοιτάζοντας τα μαθήματα 31 - 37)	197
39. «Χριστός Ἀνέστη!»	199
40. «Πάσχα μέγα, Πάσχα τῶν πιστῶν»	201
41. «Ὁ Κύριός ἐστι!» - Εμφανίσεις του Χριστού μετά την Ανάσταση	203
42. «Ἴδου ἐγὼ μεθ' ὑμῶν ειμι...» - Η Ανάληψη του Χριστού	205
43. Καθώς η φετινή χρονιά τελειώνει...	208

ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΑ Γ' ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ ΕΚΚΛΗΣΙΑ, Η ΝΕΑ ΚΟΙΝΩΝΙΑ ΣΕ ΠΟΡΕΙΑ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

1. Η Εκκλησία: πώς τη βλέπουν πολλοί άνθρωποι σήμερα και πώς πραγματικά είναι 211

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Α'

Η ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΩΣ ΝΕΑ ΚΟΙΝΩΝΙΑ ΘΕΛΕΙ ΝΑ ΑΛΛΑΞΕΙ ΤΟΝ ΚΟΣΜΟ

2. Η φανέρωση της Εκκλησίας ως νέας κοινωνίας 213
3. Η Εκκλησία εξαπλώνεται στην Παλαιστίνη 216
4. Η Εκκλησία αντιμετωπίζει τα πρώτα προβλήματα
Ο Πρωτομάρτυρας Στέφανος 218
5. Το πρώτο άνοιγμα της Εκκλησίας στους ειδωλολάτρες 220
6. Ένας διώκτης γίνεται απόστολος - Ο Παύλος 222
7. Η Εκκλησία εξαπλώνεται στον ελληνορωμαϊκό κόσμο
Οι απόστολοι Παύλος και Βαρνάβας στην Κύπρο
και στη Μικρά Ασία 224
8. Η Αποστολική Σύνοδος στα Ιεροσόλυμα 227
9. Ο απόστολος Παύλος με τους συνοδούς του κηρύσσουν
το Ευαγγέλιο στην Ελλάδα 229
10. Το κήρυγμα του αποστόλου Παύλου στον Άρειο Πάγο 232
11. Η τελευταία αποστολική περιοδεία του Παύλου
Το μαρτύριό του 234
12. Δείγματα της αγάπης - Τα διακονήματα στην Εκκλησία 237
13. Στη ζωή του νέου λαού ξεπερνιέται ο παλιός κόσμος 239
14. Επαναληπτικό των Δ.Ε. 2 - 13 241

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Β'

Η ΣΥΓΚΡΟΥΣΗ ΤΟΥ ΙΟΥΔΑΪΚΟΥ ΚΑΙ ΕΙΔΩΛΟΛΑΤΡΙΚΟΥ ΚΟΣΜΟΥ ΜΕ ΤΗΝ ΕΚΚΛΗΣΙΑ

15. Διωγμοί κατά των χριστιανών, για να σωθεί ο παλιός κόσμος .. 243
16. Η εποχή των σκληρών διωγμών 246
17. Το διάταγμα με ιστορικές συνέπειες.
Ο Μέγας Κωνσταντίνος και το έργο του 248
18. Επαναληπτικό των Δ.Ε. 15 - 17 250

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Γ΄

Η ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΟΡΓΑΝΩΝΕΤΑΙ ΚΑΙ ΔΙΔΑΣΚΕΙ

19. Η οργάνωση της Εκκλησίας	253
20. Οι αιρέσεις, πληγή στο σώμα της Εκκλησίας - Οι αγώνες για την αντιμετώπισή τους	255
21. «Ὁμοούσιον τῷ Πατρὶ... καὶ εἰς τό Πνεῦμα τό Ἅγιον...». Οικουμενικές Σύνοδοι Α΄ και Β΄	258
22. Ἰησοῦς Χριστός: τέλειος Θεός και τέλειος ἄνθρωπος	260
23. Χριστιανική ἀσκήση - Ο μοναχισμός	262
24. Ἐνας ἠρωικός ἐπίσκοπος: Μέγας Ἀθανάσιος	264
25. Οἱ τρεῖς ἱεράρχες	267
26. Ἀπό τὴ διδασκαλία τῶν τριῶν μεγάλων Πατέρων	270
27. Δύο μεγάλοι τῆς ἀρχαίας χριστιανικῆς Δύσης: Ἀμβρόσιος Μεδιολάνων και Ἱερός Αυγουστίνος	273
28. Μορφές τῆς χριστιανικῆς τέχνης	275
29. Ἡ ἐκκλησιαστικὴ ὑμνογραφία και μουσικὴ	277
30. Εἰκονομαχία: ἓνα ἐκκλησιαστικὸ δρᾶμα - Ὁ θρίαμβος τῆς Ὁρθοδοξίας	280
31. Ἐνας ἅγιος συνοψίζει και ὑμνεῖ τὴν πίστη: Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνός Ἡ Ἀνατολή χάνεται για τὴν Ἐκκλησία	282
32. Ἐπαναληπτικὸ τῶν Δ.Ε. 19 - 31	285

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Δ΄

Η ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΕΔΡΑΙΩΝΕΤΑΙ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ ΑΛΛΑ ΔΙΧΑΖΕΤΑΙ

33. Ἡ ἐξάπλωση τῆς Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας στα Βαλκάνια και στὴν Ἀνατολικὴ Ἑυρώπη	287
34. Ὁ ἐκχριστιανισμός και ἐπολιτισμός τῶν λαῶν τῆς λοιπῆς Ἑυρώπης ἀπὸ τὴ Δυτικὴ Ἐκκλησία	289
35. Οἱ κυριαρχικὲς ἐπιδιώξεις τοῦ Πάπα	291
36. Το σχίσμα τοῦ 1054: Ἐνα γεγονός βαθιάς οδύνης	294
37. Ἐπαναληπτικὸ τῶν Δ.Ε. 33 - 36	297

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ε΄

Η ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΣΤΑ ΝΕΟΤΕΡΑ ΧΡΟΝΙΑ

38. Ἡ Ἐκκλησία και ἡ πνευματικὴ ἀναγέννηση τοῦ 14ου αἰῶνα	299
39. Ὁ ἅγιος Γρηγόριος ὁ Παλαμάς και ὁ Ἡσυχασμός	302

40. Η Χριστιανοσύνη στη Δύση διασπάται	304
41. Η Ορθοδοξία δοκιμάζεται κατά την Τουρκοκρατία	307
42. Η Εκκλησία διδάσκει το λαό στην Τουρκοκρατία Ο ισαπόστολος Κοσμάς ο Αιτωλός	308
43. Η αυτοκέφαλη Εκκλησία της Ελλάδας. Ίδρυση, οργάνωση και έργο της	310
44. Η Εκκλησία στους νεότερους αγώνες του ελληνικού λαού	312
45. Το Οικουμενικό Πατριαρχείο και το Άγιον Όρος	314
46. Επαναληπτικό των Δ.Ε. 38 - 45	316

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΣΤ΄ **Ο ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΟΣ ΚΟΣΜΟΣ ΣΗΜΕΡΑ**

47. Ο Ρωμαιοκαθολικισμός στην εποχή μας	317
48. Ο Προτεσταντισμός σήμερα	319
49. Ετερόδοξοι και αλλόθρησκοι στην Ελλάδα	321
50. Η Ορθοδοξία στη σύγχρονη Οικουμένη	324
51. Αγώνας των χριστιανών για την ενότητά τους	326